

Izabela Gass
(Warszawa)

MATERIAŁY WIKTORA AMBROZIEWICZA
(1882 – 1968)
(149)

Wiktor Ambroziewicz urodził się 21 kwietnia 1882 r. w Warszawie w rodzinie urzędnika kolejowego Eugeniusza Ambroziewicza i Apolonii z d. Gołdon.

Dzieciństwo i wczesne lata młodości spędził w Siedlcach. Na początku uczył się w domu, a latach 1892 – 1901 w rosyjskim gimnazjum filologicznym w Siedlcach. Po uzyskaniu matury w 1901 r. rozpoczął studia na Wydziale Fizyczno-Matematycznym Cesarskiego Uniwersytetu Warszawskiego. Po roku przeniósł się na Wydział Prawa. Studia ukończył na Uniwersytecie Lwowskim w zakresie polonistyki w 1907 r.

W 1911 r. przeniósł się do Włocławka, gdzie pracował jako dziennikarz w „Dzienniku Kujawskim”. W 1914 r. za swą aktywność niepodległościową został aresztowany przez niemieckie władze wojskowe jako „cywilny jeńiec”. Do 1917 r. był przetrzymywany w Toruniu, Havelbergu, Hammersteinie Madersdorfie, a następnie w zamku Celle i obozie Gerdelegen. Wydawał dla współwięźniów pisma „Gość” i „Jeniec”. Po powrocie z obozu (z zakazem powrotu do Włocławka) krótko przebywał u rodziny w Zwierzyńcu na Zamojszczyźnie. W sierpniu 1917 r. zamieszkał w Chełmie, gdzie powierzono mu stanowisko dyrektora koedukacyjnej, sześcioklasowej Szkoły Filologicznej (od 1919 r. Państwowego Gimnazjum im. Stefana Czarnieckiego).

Od początku swego pobytu w Chełmie Wiktor Ambroziewicz wykazywał się dużą aktywnością społeczno-polityczną. Założył Muzeum, redagował tygodniki „Głos Ziemi Chełmskiej” i „Polaka Kresowego”, w latach 1918 – 1919 był komisarzem Chełma, uczestniczył w akcji odczytowej Polskiej Macierzy Szkolnej i Uniwersytetu Powszechnego.

Po wybuchu wojny polsko-bolszewickiej zgłosił się jako ochotnik do Lubelskiej Baterii Górskiej.

1 kwietnia 1930 r. objął stanowisko dyrektora Gimnazjum im. Stefana Batorego w Warszawie. Od 1936 r. był kuratorem Warszawskiego Okręgu Szkolnego.

Uczestniczył w pracach Państwowej Rady Oświecenia. Był prezesem Towarzystwa Dyrektorów Szkół Średnich. Przewodniczył Komisji Edukacyjnej Światowego Związku Polaków z Zagranicy. Wiele czasu poświęcał działalności w Towarzystwie Miłośników Pracy Ręcznej, którego był przewodniczącym.

W czasie II wojny Wiktor Ambroziewicz początkowo przebywał w Wilnie, gdzie krótko prowadził polską szkołę średnią. Z Wilna powrócił nielegalnie do Warszawy i pracował jako urzędnik w spółdzielni „Społem”. W konspiracji pełnił funkcję wiceprezesa Wydziału Szkolnego Polskiego Związku Zachodniego. Brał udział w powstaniu warszawskim.

Po wojnie osiedlił się w Łodzi. W 1945 r. podjął się odbudowania Państwowego Instytutu Robót Ręcznych, najpierw w Łodzi, potem w Bielsku. Kierował nim do 1950 r., kiedy to przeszedł na emeryturę.

Był wieloletnim członkiem Państwowej Rady Oświecenia, Państwowej Rady Wychowania Fizycznego, Fundacji im. Sułkowskich w Radzynie, prezesem Stowarzyszenia Dyrektorów Szkół Średnich, przewodniczącym Komitetu Wychowania Narodowego (3 kadencje), prezesem Warszawskiego Komitetu Okręgowego Towarzystwa Popierania Budowy Szkół Powszechnych oraz innych stowarzyszeń i organizacji.

Wiktor Ambroziewicz był autorem 147 prac pedagogicznych, z których 48 ogłoszono po wojnie. Najważniejszą z nich była monografia polskiego ruchu manualnego *Władysław Przanowski i jego dzieło* (1964).

Za swą pracę pedagogiczną otrzymał wiele wyróżnień i odznaczeń, m.in.: Krzyż Komandorski Odrodzenia Polski (1933), Złotą Odznakę PCK (1939), Złotą Honorową Odznakę PTTK (1956), Odznakę Związku Polaków w Niemczech (1959), Złotą Odznakę Związku Nauczycielstwa Polskiego (1962), Odznaką I stopnia Polskiego Czerwonego Krzyża.

Wiktor Ambroziewicz zmarł w Warszawie 23 XI 1968 r. Został pochowany na Cmentarzu Powązkowskim.

Spuścizna Wiktora Ambroziewicza została zakupiona przez PAN Archiwum w Warszawie w 1986 r. Prace porządkowo- inwentaryzacyjne przeprowadziła Izabela Gass w 2020 r. Rozmiar zespołu wynosi 0,02 m.b. Spuścizna zawiera materiały niedatowane. Składa się z jednej jednostki, którą jest praca autora spuścizny.

W PAN Archiwum w Warszawie spuścizna otrzymała sygnaturę 149, w bazie szukajwarchiwach ma nr 609. Inwentarz liczy 1 jednostkę.

Bibliografia

Andrzej Stępnik, *Wiktor Grzegorz Ambroziewicz (1882 – 1968) – działacz niepodległościowo-społeczny, pedagog* „Naukowy Biuletyn Chełma” nr 1, 2011, s. 203 - 206

INWENTARZ

1. Moja przygoda pedagogiczna

Praca

B.d., masz., 2 fot., l., k. 310